

MEMO extern

Aan : Hans Schutte
Van : Jan van Zijl
Datum : 18 april 2014
Onderwerp : Visie MBO Raad op internationalisering in het mbo

Visie MBO Raad op internationalisering in het mbo

Aanleiding en doel

De rol van internationalisering in het mbo verandert en het belang ervan neemt toe. Sommige ontwikkelingen sluiten aan bij trends in het hoger onderwijs, met name het hoger beroepsonderwijs (hbo). Tegen deze achtergrond dienden Tanja Jadnanansing en Karin Straus een motie in om het mbo te betrekken bij de visie over internationalisering en hoger onderwijs.

Deze notitie van de MBO Raad geeft aan welke thema's opgenomen zouden moeten worden in de integrale visie van OCW (en EZ voor de AOC's) op internationalisering in het (beroeps)onderwijs. De notitie bouwt voort op de brief van de MBO Raad aan minister Bussemaker over een internationaliseringagenda in het mbo van 18 april 2013.

Internationalisering en excellentie

De wereldwijde recessie heeft laten zien hoe sterk nationale economieën met elkaar verweven zijn. Internationaal werken is al lang niet meer beperkt tot grote multinationals en hoger opgeleiden; werknemers in alle lagen van het groot- en kleinbedrijf hebben te maken met verschillende culturen op de werkvloer en met buitenlandse klanten en toeleveranciers. Binnen Europa vallen de grenzen verder weg en de arbeidsmarkt internationaliseert en globaliseert, ook in het mbo.

Internationalisering draagt bij aan de kwaliteit van het mbo onderwijs en internationale leer- en werkervaringen hebben een positieve impact op de inzetbaarheid van mbo afgestudeerden. Ze versterken hun transversale vaardigheden (zoals probleemoplossend vermogen en ondernemerschap), verbeteren culturele kennis en vullen hun beroepscompetenties aan. MBO docenten doen in het buitenland door studie of stage nieuwe kennis op die tot persoonlijke en vakinhoudelijke verrijking leidt en uiteindelijk ten goede zal komen aan hun dagelijkse lespraktijk.

Contacten met buitenlandse studenten verrijken de leeromgeving, evenals digitale internationale leermiddelen. Internationalisering is daarmee een effectief middel om leerlingen te laten groeien in hun persoonlijke ontwikkeling, burgerschapsvaardigheden en beroepscompetenties en hen voor te bereiden op het werken in een beroepsomgeving die dagelijks in contact staat met mensen, producten en organisaties uit het buitenland, ook al blijven de meeste mbo gediplomeerden in Nederland werken.

Met andere woorden; Internationalisering is een krachtig middel om excellentie in het mbo te bevorderen.

Thema's en activiteiten

Om internationalisering naar een hoger plan te brengen, wil de MBO Raad de komende jaren focussen op een beperkt aantal thema's.

1. Internationale leer- en werkervaring voor Nederlandse mbo studenten

Binnen Europa: Nederland heeft zich gecommitteerd aan een mobiliteitspercentage van 6 %. Om het huidige percentage, dat naar schatting rond de 2% ligt, aanzienlijk te verhogen is een gezamenlijke aanpak van alle betrokken partijen vereist.

Hierbij moet gedacht worden aan:

- Gezamenlijke inzet van MBO Raad en SBB om de buitenlandervaring verder te integreren in opleidingsprogramma's (bijvoorbeeld door algemene en sectorale modules Internationalisering als keuzevak op te nemen in de kwalificatiestructuur).
- Afspraken met brancheorganisaties, bedrijfstakgroepen en sectorkamers over informatievoorziening aan leerlingen t.a.v. het belang van buitenlandervaring voor de arbeidsmarkt.
- Samenwerking van SBB en de MBO Raad om tot verbetering en vereenvoudiging van de erkenningsprocedure van de buitenlandse bpv te komen. Scholen ondervinden tot op heden teveel belemmeringen en administratieve lasten bij de erkenning van buitenlandse leerbedrijven.

Buiten Europa: Mobiliteitsprogramma's voor het mbo beperken zich tot Europa. Steeds meer mbo scholen vinden zelf de weg naar landen als China, VS en Australië, omdat de behoefte aan dergelijke samenwerking vanuit bepaalde sectoren toeneemt.

Vervolgens lopen zij echter wel tegen diverse beperkingen op. Om tot een structurele internationale dimensie in het mbo te komen zijn de volgende stappen gewenst:

- Kosten -baten analyse voor mbo: waar en in welke sectoren voegt mobiliteit naar (en samenwerking met) derde landen de meeste waarde toe voor het mbo? De analyse moet in eerste instantie focussen op sectoren en landen waarbij de behoefte (toegevoegde waarde) het grootst is. Te denken valt aan de sectoren horeca, land- en tuinbouw, handel en techniek. Preferente landen zijn China, VS, Canada, Australië en Nieuw Zeeland, zonder echter andere landen uit te sluiten.
- Aansluiting bij de infrastructuur, ervaring en kennis van het hoger onderwijs rondom dit thema. Samenwerking met het hbo en gebruik maken van bestaande contacten is op grond van inhoud en kostenefficiëntie zeer gewenst. Temeer omdat het onderscheid tussen mbo en hbo in het buitenland –en zeker buiten Europa- vaak moeilijk te maken is. De MBO Raad dient ook structureel deel te nemen aan het Rode Loper overleg.
- Ontwikkeling van pilots rondom mobiliteit en samenwerking in bepaalde sectoren. Wederom kunnen standaarden uit het hoger onderwijs als model functioneren voor internationale afspraken, met aanpassingen voor specifieke mbo kenmerken.
- Financiële ondersteuning van OCW voor sectorale projecten over internationale samenwerking tussen instellingen op mbo niveau. Doel is het vergemakkelijken van uitwisselingen buiten Europa. Deze projecten bieden dan zowel de sociale als de onderwijskundige omgeving waarin uitwisseling en onderwijskundige samenwerking het beste renderen.
- Wegnemen van juridische en praktische belemmeringen bij een positieve uitkomst van bovengenoemde kosten-baten analyse.
- Verkenning naar de specifieke rol die het mbo kan vervullen in het beleid van de ministeries voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en Economische Zaken. Denk hierbij aan subsidie programma's en handelsmissies.

2. Professionalisering van docenten

Internationale samenwerking biedt mbo docenten en instructeurs de kans om op de hoogte te blijven van de nieuwste ontwikkelingen op hun vakgebied wereldwijd. Dat betreft vakinhoudelijke vernieuwingen, marktinformatie, pedagogische en didactische kennis en vaardigheden.

Een buitenlandse studiereis of stage – in een school of bedrijf – helpt de docent en instructeur om hun lessen te plaatsen in een beroepsmatig relevante internationale context. Bovendien kan het de samenwerking tussen scholen op diverse terreinen bevorderen.

Mogelijke activiteiten zijn:

- Gastdocentschap en 'jobshadowing'
- Volgen van een programma in een buitenlands bedrijf
- Afspraken maken over internationale stages en studie van studenten en docenten, indien gewenst in overleg met brancheorganisaties, sectorkamers en bedrijfstakgroepen
- Vergelijking van onderwijsprogramma's.

Deze activiteiten kunnen binnen en buiten Europa plaatsvinden. Meer aandacht dient uit te gaan naar duurzame samenwerking tussen scholen, waarbij gedacht kan worden aan uitwisseling van docenten en studenten, maar ook aan programmatische afstemming en vergelijking. M.n. in de grensregio's kan hier op relatief eenvoudige wijze grote winst geboekt worden.

3. Inkomende mobiliteit

Er is belangstelling van buitenlandse studenten om in Nederland (een deel van) hun mbo opleiding te volgen. Dit biedt, mits het gaat om beperkte aantallen en omgeven door de juiste kwaliteitskaders, een kans op een internationale verrijking binnen de muren van een Nederlandse mbo instelling.

Buitenlandse leerlingen die in Nederland een mbo opleiding willen volgen, lopen tegen juridische en praktische beperkingen aan, zoals de taaleis Nederlands en het niet in aanmerking komen voor een studentenvisum voor studenten buiten de EU. Er zijn een aantal stappen nodig om dit vraagstuk op te lossen:

- Kosten - baten analyse over het belang voor Nederland. Wat zijn redenen om inkomende mobiliteit in het mbo te stimuleren? Dat kunnen algemeen geldende redenen zijn - bijvoorbeeld de verrijking van de leeromgeving door vermenging van culturen -, maar ook sector specifieke argumenten. Sommige sectoren trekken buitenlandse leerlingen aan om tekorten op te vangen (denk aan Spaanse leerlingen bij Brainport Eindhoven). Ook de geografische ligging van scholen kan bepalend zijn. In Den Haag heeft men te maken met buitenlandse expat leerlingen, terwijl scholen in de grensregio's zich richten op de internationale arbeidsmarkt.
- Structurele juridische oplossing voor de taaleis (bijvoorbeeld door Engelstalige opleidingen zonder Nederlands, toch een erkend diploma te geven, met de aantekening dat het om een variant gaat, zonder algemene taaleis aan het Nederlands). Wat andere belemmeringen betreft kan het mbo zoveel mogelijk aansluiten bij oplossingen die in het hoger onderwijs ontwikkeld zijn of worden.
- Het mbo kan leren van de ervaringen met internationale mobiliteit, die het hbo in de afgelopen decennia heeft opgedaan, met aandacht voor mbo-specifieke kenmerken, zoals bedrijfsstages. Belangrijke overweging daarbij is dat internationale mobiliteit wordt onderworpen aan heldere kwaliteitsdoelstellingen voor zowel de studenten als het onderwijs of de stageplaats, die geboden worden.

4. Mbo in de triple helix

De Nederlandse centra voor innovatief vakmanschap bieden excellente leerlingen een uitdagende leeromgeving, waar ze kennis maken met de nieuwste technologieën en leren hoe innovatieve bedrijven werken. Het mbo moet een grotere rol krijgen in de internationale samenwerking met bedrijven en onderzoekinstellingen. Nu is die nog veelal beperkt tot het hoger onderwijs, maar het Nederlandse topsectoren beleid laat zien dat onderwijs en bedrijfsleven baat hebben bij een integrale aanpak. Dit vraagt om extra inzet van overheid en instellingen:

- Ontwikkeling van infrastructuren die mbo instellingen betrekken bij internationale samenwerkingsverbanden van bedrijfsleven, onderzoek en onderwijs.
- Interdepartementale bijeenkomsten georganiseerd door OCW, EZ en SZW (met ondersteuning van Neth-ER en Nuffic) om betrokken partijen in Nederland samen te brengen en de ontwikkeling van sector skills allianties en kennis allianties te stimuleren (vergelijkbaar met de veldbijeenkomsten, die georganiseerd werden in aanloop naar Erasmus+).

Internationalisering en ondersteuning van scholen en studenten

Het mbo verdient betere ondersteuning op het gebied van Internationalisering. Door de fusie van het Europees Platform met Nuffic zal een organisatie ontstaan die het gehele onderwijs van primair onderwijs t/m wetenschappelijk onderwijs ondersteunt met uitzondering van het mbo. Weliswaar ontvangt het mbo steun van het CINOP voor deelname aan het Erasmus+ programma, maar naar onze mening is een bredere steun voor de internationalisering van de sector gewenst, waarbij gedacht moet worden aan stimulering van uitgaande mobiliteit, generieke promotie van het Nederlandse mbo, het geven van informatie over buitenlandse onderwijssystemen en het, waar nuttig, gebruiken van ervaringen met mobiliteit en internationale samenwerking in het hbo. De internationalisering van het mbo leunt naar onze mening te eenzijdig op Europese middelen en ontbreekt structurele steun vanuit een nationale organisatie, zoals Nuffic.

Het is merkwaardig te constateren dat er voor PO en VO ruime middelen zijn vrijgemaakt ter ondersteuning van deze sectoren, terwijl er voor het mbo, naast de genoemde steun voor Erasmus+, feitelijk alleen een klein cluster van specialisten op het terrein van internationale diplomawaardering actief is bij SBB.

De MBO Raad pleit ervoor om een einde te maken aan de huidige 'status aparte' van het mbo en gaat hier graag – samen met enkele bestuurders - het gesprek over aan met Nuffic en het ministerie. Om de ambities in deze agenda waar te kunnen maken, bepleit de MBO Raad dat er een nader vast te stellen bedrag wordt gealloceerd voor deze doelen.

Samenwerking als sleutel tot succes

Het mbo heeft een duidelijk eigen profiel en internationale samenwerking in het mbo heeft dan ook andere kenmerken dan internationale samenwerking in andere sectoren. Desondanks treedt het mbo op verschillende terreinen van internationalisering in de voetsporen van het hoger onderwijs, met name van het hoger beroepsonderwijs. Het mbo kan profiteren van dit voorwerk door aan te sluiten bij de internationale kennis, ervaring en netwerken die het hoger onderwijs heeft ontwikkeld. Samenwerking met OCW, VSNU, VH, Nuffic, sectorkamers en brancheorganisaties is de sleutel tot het realiseren van doelgerichte projecten, Europese beleidsbeïnvloeding en -waar nodig- aanpassing van regelgeving. De goede samenwerking, die de verschillende onderwijssectoren in Neth-ER verband reeds gerealiseerd hebben zou daarbij doorgetrokken moeten worden op nationaal niveau.

